

PEMBINAAN PETUNJUK KESEJAHTERAAN HIDUP DI WILAYAH METROPOLITAN LANJUTAN LEMBAH KLANG LANGAT

IRFAN AZIM MOHD ZANUDDIN

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2019

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

**PEMBINAAN PETUNJUK KESEJAHTERAAN HIDUP DI WILAYAH
METROPOLITAN LANJUTAN LEMBAH KLANG LANGAT**

IRFAN AZIM MOHD ZANUDDIN

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

**DISERTASI DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT UNTUK
MEMPEROLEH IJAZAH SARJANA SASTERA
(MOD PENYELIDIKAN)**

**FAKULTI SAINS KEMANUSIAAN
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS**

2019

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

UNIVERSITI
PENDIDIKAN
SULTAN IDRIS
اوسونسي انددندن سلطان اوريدس
SULTAN IDRIS EDUCATION UNIVERSITY

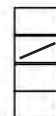
Sila tanda (✓)

Kertas Projek

Sarjana Penyelidikan

Sarjana Penyelidikan dan Kerja Kursus

Doktor Falsafah

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Perakuan ini telah dibuat pada ...20...(hari bulan).....9..... (bulan) 2019...

i. Perakuan pelajar :

Saya, Irfan Azim Bin Mohd Zanuddin, M20162002583, Fakulti Sains Kemanusiaan (SILA NYATAKAN NAMA PELAJAR, NO. MATRIK DAN FAKULTI) dengan ini mengaku bahawa disertasi/tesis yang bertajuk "Pembinaan Petunjuk Kesejahteraan Hidup Di Wilayah Metropolitan Lanjutan Lembah Klang Langat"

adalah hasil kerja saya sendiri. Saya tidak memplagiat dan apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dinyatakan dengan se jelasnya dan secukupnya

Tandatangan pelajar

ii. Perakuan Penyelia:

Saya, Prof. Madya Dr. Yazid Saleh (NAMA PENYELIA) dengan ini mengesahkan bahawa hasil kerja pelajar yang bertajuk "Pembinaan Petunjuk Kesejahteraan Hidup Di Wilayah Metropolitan Lanjutan Lembah Klang Langat"

(TAJUK) dihasilkan oleh pelajar seperti nama di atas, dan telah diserahkan kepada Institut Pengajian Siswazah bagi memenuhi sebahagian/sepenuhnya syarat untuk memperoleh Ijazah Ijazah Sarjana (Geografi). (SILA NYATAKAN NAMA IJAZAH).

20/9/2019

Tarikh

Tandatangan Penyelia

**INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH /
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES****BORANG PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS/DISERTASI/LAPORAN KERTAS PROJEK
DECLARATION OF THESIS/DISSERTATION/PROJECT PAPER FORM**

Tajuk / Title: Pembinaan Petunjuk Kesejahteraan Hidup Di
Wilayah Metropolitan Lanjutan Lembah Klang Langat

No. Matrik /Matric's No.: M20162002583

Saya / I : Irfan Azim Bin Mohd Zanuddin
(Nama pelajar / Student's Name)

mengaku membenarkan Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek (Kedoktoran/Sarjana)* ini disimpan di Universiti Pendidikan Sultan Idris (Perpustakaan Tuanku Bainun) dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

acknowledged that Universiti Pendidikan Sultan Idris (Tuanku Bainun Library) reserves the right as follows:-

1. Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek ini adalah hak milik UPSI.
The thesis is the property of Universiti Pendidikan Sultan Idris
2. Perpustakaan Tuanku Bainun dibenarkan membuat salinan untuk tujuan rujukan dan penyelidikan.
Tuanku Bainun Library has the right to make copies for the purpose of reference and research.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan Tesis/Disertasi ini sebagai bahan pertukaran antara Institusi Pengajian Tinggi.
The Library has the right to make copies of the thesis for academic exchange.
4. Sila tandakan (✓) bagi pilihan kategori di bawah / *Please tick (✓) for category below:-*

SULIT/CONFIDENTIAL

Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub dalam Akta Rahsia Rasmi 1972. / *Contains confidential information under the Official Secret Act 1972*

TERHAD/RESTRICTED

Mengandungi maklumat terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan ini dijalankan. / *Contains restricted information as specified by the organization where research was done.*

TIDAK TERHAD / OPEN ACCESS

(Tandatangan Pelajar/ Signature)

(Tandatangan Penyelia / Signature of Supervisor)
& (Nama & Cop Rasmi / Name & Official Stamp)Tarikh: 20/9/2019

Catatan: Jika Tesis/Disertasi ini **SULIT @ TERHAD**, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh laporan ini perlu dikelaskan sebagai **SULIT** dan **TERHAD**.

Notes: If the thesis is CONFIDENTIAL or RESTRICTED, please attach with the letter from the organization with period and reasons for confidentiality or restriction.

PENGHARGAAN

Terlebih dahulu, saya berasa bersyukur kerana dapat menyiapkan kajian ini dalam tempoh masa yang telah ditetapkan. Oleh itu, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada pihak yang terlibat sama ada secara langsung atau tidak langsung dalam menjayakan dan menyempurnakan kajian saya ini. Ucapan jutaan terima kasih dan penghargaan yang tidak terhingga buat penyelia utama saya, Prof. Madya Dr. Yazid Saleh yang telah memberi dorongan, tunjuk ajar, panduan dan nasihat kepada saya sepanjang tempoh saya menyiapkan kajian ini. Begitu juga dengan penyelia bersama penyelidikan saya, Dr. Hanifah Mahat yang sentiasa berbekalkan dedikasi, motivasi dan tunjuk ajar kepada saya dalam memantapkan lagi kajian saya ini. Terima kasih juga kepada pembiayaan Skim Penyelidikan Jangka pendek dalam penyelidikan Top Down KPT (Kod: 2016-0238-106-41) yang telah membiayai yuran pengajian saya selama belajar di UPSI. Ucapan terima kasih dan penghargaan juga ditujukan kepada rakan-rakan saya yang telah memberi dorongan, semangat dan nasihat kepada saya sepanjang saya menyiapkan kajian ini. Akhir sekali daripada saya, jutaan terima kasih dan penghargaan kepada isteri (Yasmin Zahirah Binti Wan Mat), ayah (Mohd Zanuddin Bin Ngah) dan umi (Noor Hayati Binti Mamat) serta adik-beradik yang sentiasa memberi semangat dan sokongan kepada saya untuk terus berjuang menyiapkan penyelidikan ini. Ucapan terima kasih dan penghargaan juga ditujukan kepada rakan-rakan saya yang telah memberi dorongan, semangat dan nasihat kepada saya sepanjang saya menyiapkan kajian ini. Terima kasih turut ditujukan kepada individu-individu lain yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam membantu saya menyiapkan kajian ini.

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan membina model petunjuk kesejahteraan hidup bagi kawasan pinggir Wilayah Metropolitan Lanjutan (WML) Lembah Klang-Langat. Reka bentuk kajian yang digunakan dalam kajian ini adalah eksperimen. Alat kajian yang digunakan adalah dengan borang soal selidik. Pemilihan saiz pensampelan adalah seramai 400 orang responden secara rawak. Responden yang dipilih merupakan ketua isi rumah yang menetap di kawasan WML Lembah Klang-Langat. Dapatan kajian mendapati terdapat lapan petunjuk yang telah melalui kaedah analisis faktor iaitu perumahan, pengangkutan dan komunikasi, penyertaan sosial, keselamatan, kependudukan, persekitaran fizikal dan kesihatan, sosioekonomi dan guna tanah. Nilai *Alpha Cronbach* bagi kesemua petunjuk melebihi 0.8. Hasil analisis menunjukkan model *Structural Equation Model* (SEM) telah mencapai ketepatan padanan yang baik dengan mengikut nilai *goodness of fit* selepas melalui proses Analisis Faktor Penerokaan (EFA) dan Analisis Faktor Pengesahan (CFA). Dapatan kajian menunjukkan bahawa model yang dibentuk telah mencapai nilai yang baik berdasarkan nilai yang ditetapkan (CMIN = 4558.620, DF = 1137, CMIN/DF = 4.009, $p = 0.000$, GFI = 0.828, CFI = 0.816, TLI = 0.801 dan RMSEA = 0.055). Secara kesimpulannya, dapatan kajian menunjukkan majoriti keseluruhan tahap petunjuk kajian berada pada tahap sederhana iaitu perumahan ($M = 3.51$, $SP = 0.68$), pengangkutan dan komunikasi ($M = 3.83$, $SP = 0.79$), penyertaan sosial ($M = 3.59$, $SP = 0.59$), keselamatan ($M = 3.34$, $SP = 0.66$), kepadatan penduduk ($M = 3.76$, $SP = 0.66$), persekitaran fizikal dan kesihatan ($M = 4.03$, $SP = 0.50$), sosioekonomi ($M = 4.05$, $SP = 0.59$) dan guna tanah ($M = 3.63$, $SP = 0.62$). Dari segi implikasi, kajian dapat menghasilkan satu model untuk mengukur kesejahteraan hidup bagi penduduk kawasan pinggir WML di Malaysia yang boleh digunapakai oleh pihak yang bertanggungjawab dalam merancang dan menguruskan pembangunan yang hendak dilakukan di sesebuah kawasan dalam konteks geografi bandar dan wilayah.

THE DEVELOPMENT INDICATOR OF WELL BEING OF KLANG- LANGAT VALLEY EXTENDED METROPOLITAN REGION

ABSTRACT

This study aims to develop a well-being indicator model for of Klang-Langat Valley Extended Metropolitan Region (EMR). Research design that have been use in this research is experimental. Research instrument with survey questionnaire method was used in this study. The selection of sample size was 400 respondents selected randomly. The chosen respondents were among the main providers of households who resided in the Klang-Langat Valley EMR. The results show that there are 8 indicators which have gone through the factor analysis method such as housing, transportation and communication, social participation, security, population, physical environment and health, socioeconomic and land use. *Cronbach's Alpha* value for all indicators exceeds 0.8. The analysis shows that Structural Equation Model (SEM) model has reached good matching accuracy by following the value of *goodness of fit* after going through the process of Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA). The results show that the model constructed has reached a good value based in the set value (CMIN = 4558.620, DF = 1137, CMIN/DF = 4.009, $p = 0.000$, GFI = 0.828, CFI = 0.816, TLI = 0.801 and RMSEA = 0.055). As a conclusion, the results of the study show that the level of min for all 8 indicators is median which are housing (M = 3.51, SD= 0.68), transportation and komunikasi (M = 3.83, SD = 0.79), social participation (M = 3.59, SD = 0.59), security (M = 3.34, SD = 0.66), population (M = 3.76, SD 0.66), physical environment and health (M = 4.03, SD = 0.50), socioeconomic (M = 4.05, SD = 0.59) and land use (M = 3.63, SD = 0.62). The implication of the study is the creation of a model to determine well-being for residents in the EMR that applicable by party who is responsible in planning and managing the development in the particular area within the geographical context of city and region.

KANDUNGAN

Muka Surat

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN	ii
PENGESAHAN PENYERAHAN DISERTASI	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	v
ABSTRACT	vi
KANDUNGAN	xii
SENARAI JADUAL	xiv
SENARAI RAJAH	xix
SENARAI SINGKATAN	xxi
BAB 1 PENDAHULUAN	
1.0 Pengenalan	1
1.1 Latar Belakang Kajian	3
1.2 Penyataan Masalah	9
1.3 Persoalan Kajian	12
1.4 Objektif Kajian	12
1.5 Skop Kajian	13
1.6 Kepentingan Kajian	14
1.7 Kerangka Konseptual	15
1.8 Kesimpulan	17

BAB 2 KAJIAN LITERATUR

2.1	Pengenalan	18
2.2	Definisi	18
2.2.1	Pembandaran	19
2.2.2	Kawasan Pinggiran	21
2.2.3	Kesejahteraan Hidup	25
2.3	Petunjuk Alam Sekitar Manusia	26
2.3.1	Perumahan	27
2.3.2	Pengangkutan	30
2.3.3	Guna Tanah	33
2.3.4	Kualiti Persekitaran dan Fizikal	36
2.3.5	Sosioekonomi	38
2.3.6	Kependudukan	43
2.3.7	Keselamatan	47
2.3.8	Penyertaan Sosial	48
2.4	Perebakan Pinggir Bandar	50
2.5	Perkembangan Wilayah Metropolitan (Lanjutan) Di Asia Tenggara	52
2.6	Transformasi Pembangunan Pinggir Bandar	59
2.7	Kesimpulan	65

BAB 3 METODOLOGI

3.1	Pengenalan	66
3.2	Prosedur Pelaksanaan Kajian	67

3.3	Pendekatan Penganalisan Data	69
3.3.1	Analisis Deskriptif	69
3.3.2	Analisis Faktor	69
3.3.2.1	Syarat Pelaksanaan Analisis Faktor	70
3.3.2.2	Jenis Analisis Faktor	71
3.4	Tahap 1: Pentakrifan Petunjuk Kajian	72
3.4.1	Penentuan Petunjuk	74
3.4.2	Pengujian Kesahan Kandungan	76
3.4.3	Pembinaan Instrumen	78
3.4.4	Prauji Instrumen	80
3.4.5	Penulenan Petunjuk	81
3.4.5.1	Analisis Faktor Penerokaan	81
3.4.5.2	Dapatan Analisis Penulenan Petunjuk	83
3.5	Tahap 2: Pembangunan Model Pengukuran Keseluruhan	99
3.6	Tahap 3: Merekebentuk Kajian Empirikal	101
3.6.1	Reka Bentuk Kajian	101
3.6.2	Lokasi Kajian	103
3.6.3	Populasi Dan Persampelan	105
3.6.4	Saiz Sampel	106
3.6.4.1	Syarat Saiz Sampel Mengikut Populasi dan Menjalankan Analisis Faktor	106
3.6.4.2	Syarat Saiz Bagi Membina ModelPersamaan Berstruktur (SEM)	108
3.7	Kesimpulan	111

BAB 4 DAPATAN KAJIAN

4.1	Pengenalan	112
4.2	Profil Responden	113
4.3	Tahap petunjuk Indikator	116
4.4	Tahap 4: Penilaian Kesahan Model Pengukuran	121
4.4.1	Analisis Faktor Penerokaan Perumahan	122
4.4.1.1	Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	123
4.4.1.2	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Perumahan	123
4.4.1.3	Penilaian Kesahan Petunjuk	125
4.4.2	Analisis Faktor Pengesahan Pengangkutan dan Komunikasi	126
4.4.2.1	Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	127
4.4.2.2	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Pengangkutan dan Komunikasi	128
4.4.2.3	Penilaian Kesahan Petunjuk	129
4.4.3	Analisis Faktor Pengesahan Penyertaan Sosial	130
4.4.3.1	Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	130
4.4.3.2	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Penyertaan Sosial	131
4.4.3.3	Penilaian Kesahan petunjuk	133

4.4.4 Analisis Faktor Pengesahan Keselamatan	134
4.4.4.1 Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	134
4.4.4.2 Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Keselamatan	135
4.4.4.3 Penilaian Kesahan Petunjuk	137
4.4.5 Analisis Faktor Pengesahan Kependudukan	138
4.4.5.1 Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	138
4.4.5.2 Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Kependudukan	139
4.4.5.3 Penilaian Kesahan Petunjuk	140
4.4.6 Analisis Faktor Pengesahan Persekitaran Fizikal dan Kesihatan	141
4.4.6.1 Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	142
4.4.6.2 Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Persekitaran Fizikal dan Kesihatan	142
4.4.6.3 Penilaian Kesahan Petunjuk	144
4.4.7 Analisis Faktor Pengesahan Persekitaran Fizikal dan Kesihatan Sosioekonomi	145
4.4.7.1 Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	145
4.4.7.2 Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Sosioekonomi	146
4.4.7.3 Penilaian Kesahan Petunjuk	147

4.4.8 Analisis Faktor Pengesahan Persekitaran Fizikal dan Kesihatan Guna Tanah	149
4.4.8.1 Penilaian Kesepadanan Model Kongenerik Satu Faktor	149
4.4.8.2 Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Guna Tanah	150
4.4.8.3 Penilaian Kesahan Petunjuk	152
4.5 Tahap 5: Penentuan Model Petunjuk	153
4.5.1 Model Pengukuran Keseluruhan Perkaitan antara Petunjuk – Petunjuk Kajian	153
4.5.2 Penilaian Kesahan Konvergen	156
4.5.2.1 Penilaian Kesahan Petunjuk	156
4.5.2.2 Penilaian Kesahan Diskriminan	158
4.5.2.3. Penilaian Kesahan Nomologikal	158
4.6 Tahap 6: Penentuan Kesahan Model Petunjuk	159
4.6.1 Perbandingan Ketepatan Padanan antara Model Pembentukan Indikator Transformasi Kawasan Pinggiran dan Model Pengukuran Pembentukan Transformasi Kawasan Pinggiran	160
4.6.2 Perbandingan Faktor Pemberat dan Kebolehpercayaan Komposit antara Model Pembentukan Indikator Transformasi dan Model Pengukuran Keseluruhan	161
4.7 Kesimpulan	164

Bab 5	PERBINCANGAN DAN PENUTUP	165
5.1	Pengenalan	165
5.2	Perbincangan	165
5.2.1	Mengenal Pasti Petunjuk Instrumen Transformasi Bagi Kawasan Pinggiran WML Lembah Klang Langat	166
5.2.2	Menguji Kesahan dan Kebolehpercayaan Petunjuk Transformasi Desa Bandar Bagi Kawasan Pinggiran WML Lembah Klang-Langat	178
5.2.3	Membina Model Petunjuk Transformasi Desa Bandar Bagi Kawasan Pinggiran WML Lembah Klang-Langat	179
5.2.4	Menguji Perhubungan Petunjuk Transformasi Desa Bandar Bagi Kawasan Pinggiran WML Lembah Klang-Langat	181
5.3	Implikas Kajian	183
5.4	Cadangan Kajian Lanjutan	184
5.5	Kesimpulan	184

SENARAI JADUAL

No. Jadual		Muka surat
1	Pertumbuhan penduduk bagi kawasan pinggir WML Lembah Klang-Langat, 1991 – 2010	8
2.1	Klasifikasi bandar berdasarkan saiz penduduk	20
2.2	Jenis serakan bandar secara umum	51
2.3	Trend pembandaran di negara-negara Asia Tenggara, 1980- 2030	52
2.4	Perbezaan negara maju dengan negara membangun	54
3.1	Petunjuk, Sub Petunjuk dan Sumber item kajian	75
3.2	Pakar kesahan item	77
3.3	Maklumat Instrumen Soal Selidik Responden	79
3.4	Nilai kebolehpercayaan item kajian	81
3.5	Goodness-of Fit Model Analisis Penerokaan Faktor (EFA)	83
3.6	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keceragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Perumahan	84
3.7	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Perumahan	85
3.8	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keceragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Pengangkutan dan Komunikasi	86
3.9	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Pengangkutan dan Komunikasi	87
3.10	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keceragaman Item KMO dan Barlett's Test	88

	Terhadap Petunjuk Penyertaan Sosial	
3.11	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Penyertaan Sosial	89
3.12	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keseragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Keselamatan	90
3.13	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Keselamatan	90
3.14	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keseragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Kependudukan	92
3.15	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Kependudukan	93
3.16	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keseragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Persekitaran Fizikal dan Manusia	94
3.17	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Persekitaran Fizikal dan Manusia	95
3.18	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keseragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Sosioekonomi	96
3.19	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Sosioekonomi	97
3.20	Ujian kesesuaian Penggunaan Analisis Faktor dan Keseragaman Item KMO dan Barlett's Test Terhadap Petunjuk Guna Tanah	98
3.21	Matriks Komponen dengan Putaran Varimax Petunjuk Guna Tanah	99
3.22	Petunjuk Pendam dan Petunjuk Cerapan Kajian	100
3.23	Bilangan Sampel Saiz dan Kesesuaian	107
3.24	Sampel Saiz Berdasarkan Bilangan Item	107
3.25	Ringkasan Saiz Sampel	108
3.26	Bilangan sampel kajian mengikut kawasan	109
4.1	Latar Belakang Responden	115

4.2	Taksiran nilai min	117
4.3	Tahap Petunjuk Perumahan	117
4.4	Tahap Petunjuk Pengangkutan dan Komunikasi	118
4.5	Tahap Petunjuk Penyertaan Sosial	118
4.6	Tahap Petunjuk Keselamatan	119
4.7	Tahap Petunjuk Kependudukan	119
4.8	Tahap Petunjuk Persekitaran Fizikal dan Kesihatan	120
4.9	Tahap Petunjuk Sosioekonomi	120
4.10	Tahap Petunjuk Guna Tanah	121
4.11	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Perumahan	123
4.12	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Perumahan	125
4.13	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Perumahan	126
4.14	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Pengangkutan dan Komunikasi	127
4.15	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Pengangkutan dan Komunikasi	129
4.16	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Pengangkutan dan Komunikasi	130
4.17	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Penyertaan Sosial	131
4.18	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Penyertaan Sosial	133

4.19	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Penyertaan Sosial	134
4.20	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Keselamatan	135
4.21	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Keselamatan	136
4.22	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Keselamatan	137
4.23	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Kependudukan	138
4.24	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Kependudukan	140
4.25	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Kependudukan	141
4.26	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Persekitaran Fizikal dan Manusia	142
4.27	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Persekitaran Fizikal dan Kesihatan	144
4.28	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Persekitaran Fizikal dan Kesihatan	145
4.29	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Sosioekonomi	146
4.30	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Petunjuk Sosioekonomi	147
4.31	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Kependudukan	148
4.32	Ketepatan Padanan Model Kongenerik Satu Faktor Guna Tanah.	150
4.33	Petunjuk Model Kesepadanan Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Guna Tanah	151
4.34	Statistik Deskriptif dan Kesahan Petunjuk Guna Tanah	152

4.35	Petunjuk Model Kesepadanan bagi Model Pengukuran Keseluruhan Peringkat Akhir	154
4.36	Analisis penilaian kesahan Petunjuk berdasarkan petunjuk Purata Varians Terekstrak (AVE) dan kebolehpercayaan komposit (CR)	157
4.37	Matriks Kolerasi antara Dimensi Petunjuk	159
4.38	Perbandingan Ketepatan Padanan antara Model Pembentukan Indikator Transformasi Kawasan Pinggiran dan Model Pengukuran Pembentukan Indikator Transformasi	160
4.39	Faktor Pemberat dan Kebolehpercayaan Komposit antara Model Pembentukan dan Model Pengukuran Keseluruhan	161
5.1	Petunjuk dan Sub Petunjuk Perumahan	168
5.2	Petunjuk dan Sub Petunjuk Pengangkutan dan Komunikasi	171
5.3	Petunjuk dan Sub Petunjuk Penyertaan Sosial	172
5.4	Petunjuk dan Sub Petunjuk Keselamatan	173
5.5	Petunjuk dan Sub Petunjuk Kependudukan	174
5.6	Petunjuk dan Sub Petunjuk Persekitaran Fizikal dan Manusia	175
5.7	Petunjuk dan Sub Petunjuk Sosioekonomi	177
5.8	Petunjuk dan Sub Petunjuk Guna Tanah	178
5.9	Nilai kebolehpercayaan item kajian	179
5.10	Matriks Kolerasi antara Dimensi Petunjuk	181

SENARAI RAJAH

No. Rajah		Muka Surat
1.0	Kerangka Konseptual	16
2.1	Konfigurasi spatial Wilayah Metropolitan Lanjutan di negara Asia	22
3.1	Prosedur Pelaksanaan Kajian	68
3.2	Aliran Proses Tahap 1 : Pentakrifan Petunjuk Kajian	73
3.3	Kerangka petunjuk transformasi desa bandar di pinggir WML Lembah Klang-Langat	102
3.4	WML Lembah Klang-Langat dan Kawasan Sekitarnya	105
3.5	Kawasan kajian WML Lembah Klang-Langat	110
4.1	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Perumahan	124
4.2	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Pengangkutan dan Komunikasi	128
4.3	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Penyertaan Sosial	132
4.4	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Keselamatan	136
4.5	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Kependudukan	139
4.6	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Persekitaran Fizikal dan Kesihatan	143
4.7	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Sosioekonomi	147
4.8	Model Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Guna Tanah	151

4.9	Model Pengukuran Keseluruhan (Analisis Peringkat Akhir)	155
4.10	Model Persamaan Struktur Perkaitan Perumahan, Pengangkutan dan Komunikasi, Penyertaan Sosial, Keselamatan, Kependudukan, Sosioekonomi dan Kualiti Persekitaran dan Fizikal dengan Guna Tanah	163
5.1	Model Persamaan Berstruktur Transformasi Desa Bandar Bagi Kawasan Pinggiran	180
5.2	Perhubungan Petunjuk Transformasi Desa Bandar bagi Kawasan Pinggiran	182

SENARAI SINGKATAN

AFI	Absolute Fit Indices
AMOS	Alpha Microsystem
AVE	Average Variance Extract
BSD	Bumi Serpong Damai
CIPP	Konteks Input Output Produk
CFA	Confirmatory Factor Analysis
CFI	Comporative Fit Index
CR	Composite Reliability
DEB	Dasar Ekonomi Baru
DPN	Dasar Perbandaran Negara
EFA	Exploratory Factor Analysis
EMR	Extended Metropolitan Region
GFI	Goodness of Fit Index
IFI	Incremental Fit Indices
IKS	Industri Kecil Sederhana
JPBD	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa
KDNK	Keluaran Dalam Negara Kasar
KMO	Keiser-Meyer-Olkin
KKB	Kuala Kubu Baru
KKTM	Kolej Kemahiran Tinggi Mara
LRT	Light Rail Transit
PBB	Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu

PBT	Pihak Berkuasa Tempatan
SEM	Structural Equation Model
SMC	Squarred Multiple Correlations
SPSS	Statical Package for Social Science
TLI	Tucker-Lewis Indices
UTHM	Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
WML	Wilayah Metropolitan Lanjutan

BAB 1

PENDAHULUAN

1.0 Pengenalan

Kawasan pinggir bandar di seluruh dunia semakin menghadapi cabaran berhadapan dengan pembangunan yang drastik. Pembangunan atau transformasi merupakan elemen penting dalam kemajuan sesebuah negara yang sering kali dikaitkan dengan proses transformasi dari satu keadaan kepada satu keadaan contohnya seperti pertukaran kawasan guna tanah daripada tradisional kepada moden ke arah yang lebih baik dengan melihat kepada aspek perindustrian, guna tanah, pertumbuhan ekonomi dan sistem pengangkutan (Abdul Samad, 2010; Bing-Sheng, 2016; Delik, Haryo, & Woltjer, 2007; Katiman, 2007). Secara ringkasnya, pembangunan merupakan satu perubahan yang dilaksanakan bagi membantu memudahkan kehidupan manusia menjadi lebih sempurna dan selesa untuk mencapai satu tingkat kehidupan yang lebih baik. Berdasarkan penjelasan tersebut, ternyata proses pembangunan begitu penting bagi

sesebuah negara yang sedang membangun.

Aspek transformasi kawasan pinggiran amat penting dilihat kerana proses yang berlaku mempunyai pengaruh yang besar dan ketara kepada kesejahteraan hidup masyarakat. Keadaan ini dapat dilihat sejak berabad-abad dahulu sehingga ke hari ini. Menurut McGee (1991), perkembangan bandar bagi negara sedang membangun dengan negara maju adalah berbeza. Contohnya, negara-negara Eropah telah mengalami transformasi yang dimulai dengan zaman revolusi industri pada akhir abad ke-18 dimana bentuk ekonomi telah berubah daripada pertanian kepada pembuatan yang menghasilkan pelbagai teknologi baharu bersifat lebih produktif dan menjimatkan masa (Fatimah, 2005). Pembangunan kawasan pinggir bandar dan luar bandar pada asasnya telah membawa perubahan yang positif kepada kumpulan masyarakat dalam komuniti pinggir bandar.

Jika dilihat di negara ini, Malaysia kini mengalami proses transformasi bagi kawasan pinggiran yang sering kali dikaitkan dengan pertumbuhan ekonomi (Haryati & Nurasyikin, 2013). Situasi ini digiatkan lagi oleh arus globalisasi yang merapatkan jurang antara kawasan bandar dan pinggir bandar. Pertambahan penduduk sudah pasti disebabkan oleh perkembangan kemajuan teknologi dalam bidang kesihatan mahupun proses urbanisasi atau pembangunan yang berlaku di sesebuah kawasan. Dalam konteks geografi, manusia dikatakan berinteraksi dengan alam sekitar dalam ruangan. Bermula tahun 2000, proses globalisasi dan pembandaran kian pesat membangun di sekitar wilayah metropolitan di Kuala Lumpur yang membentuk satu wilayah yang mengalami pembangunan yang pesat (Katiman, 2006b). Transformasi bandar telah membentuk pola penempatan di kawasan pinggiran Wilayah Metropolitan Lanjut (WML) di

kebanyakan negara. Di Malaysia, transformasi sering kali dikaitkan dengan pembangunan ekoran daripada pertumbuhan ekonomi yang dianggap sebagai penawar kepada masalah kemiskinan terutama di kawasan pinggir bandar (Afsar, 2004).

1.0 Latar Belakang Kajian

Transformasi desa-bandar atau kawasan pinggir wilayah metropolitan adalah sebahagian daripada proses perkembangan bandar dan wilayah metropolitan lanjutan di seluruh dunia pada masa kini semakin menghadapi perubahan metropolitan yang sangat dinamik. Perubahan-perubahan seperti ini dapat dilihat secara nyata di kawasan pinggir yang berlakunya percampuran aktiviti antara desa dan bandar. Melalui perkembangan era globalisasi ini, dapat dilihat bahawa Lembah Klang ialah sebuah WML yang berkembang pesat ke arah pembentukan bandar raya mega. Lembah Klang merupakan kawasan pembangunan perbandaran yang termaju di Malaysia dan sebahagian besarnya terletak di negeri Selangor selain daripada Johor Bahru di Selatan dan Georgetown di utara (Abdul Rahman, 2011). Pembangunan yang berlaku ini boleh mempengaruhi kesejahteraan hidup penduduk yang dapat diperlihatkan melalui landskap fizikal, kualiti perumahan, kejiranan dan budaya penempatan (Katiman, Er, Zaini, Abdul Rahim, & Aishah@Eshah, 2010). Hubungan di antara transformasi kawasan pinggir dan kesejahteraan sangat berkait bagi menjamin kelestarian pada masa akan datang.

Kesan pembangunan mengakibatkan kebimbangan, keterancaman dan tekanan selain masalah sosial dalam kehidupan masyarakat pinggir bandar. Kesan ini dari

beberapa sudut dasar perancangan memberikan tanggapan positif serta keuntungan kepada masyarakat pinggiran namun seandainya keseimbangan kesejahteraan hidup kehidupan masyarakat tidak diteliti dengan sebaik mungkin, hal ini akan menimbulkan masalah kepada penduduk setempat. Harus diketahui bahawa pertumbuhan pembangunan dilaksanakan dalam usaha memastikan penduduk pinggir bandar turut memperoleh manfaat daripada kawasan bandar terutama di WML Lembak Klang Langat yang telah ditetapkan sebagai kawasan pembangunan utama Malaysia (Junaidi, Rosmadi, Amer Saifude, Muhammad Hazim, & Zainun, 2014; Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia, 2002). Menurut Abdul Samad (2010), kemajuan di Lembak Klang dalam sektor ekonomi berkaitan perniagaan dan perkhidmatan telah mendorong kepada perkembangan bandar yang berhampiran metropolis Kuala Lumpur khususnya Petaling Jaya, Shah Alam, Gombak dan Klang. Namun demikian, perkembangan ini juga secara tidak langsung menyumbang kepada peningkatan penduduk kawasan pinggiran di WML Lembak Klang seperti di Kuala Langat, Sepang, Kuala Selangor, Sabak Bernam, Hulu Selangor dan Seremban. Jadual 1 menunjukkan bandar dan penempatan yang mengalami perbandaran dari tahun 1991 sehingga 2010 bagi kawasan zon luaran. Globalisasi ekonomi khususnya yang berkaitan dengan dasar perdagangan antarabangsa memberi kesan langsung terhadap bandar metropolitan termasuk bandar metropolitan di negara membangun.

Jika dilihat dari aspek penyebab berlakunya perubahan sesuatu kawasan, ramai sarjana berpendapat bahawa proses transformasi sejak kebelakangan ini tidak hanya dipengaruhi oleh perancangan sektor awam dan pelaksanaan program-program pembangunan setempat tetapi juga oleh anasir luar melalui peluasan pasaran yang dikenali sebagai globalisasi ekonomi. Senario yang berlaku di Wilayah Metropolitan

Lembah Klang-Langat telah membuktikan bahawa globalisasi ekonomi turut memberi kesan yang baik kepada kawasan pinggir bandar dan pinggiran apabila kawasan-kawasan tersebut mula mendapat perhatian pelabur luar. Maka, ini merupakan perkara yang selari dengan pelan pelaksanaan Rancangan Malaysia Kesepuluh. Melalui Dasar Ekonomi Baru (DEB), kerajaan berusaha membawa pembangunan ke luar bandar termasuklah pinggir bandar dengan tujuan menggalakkan kemajuan di sesuatu kawasan dan menyaksikan proses perbandaran hingga ke pinggir bandar. Situasi ini mengakibatkan berlakunya pertumbuhan penduduk yang pesat akibat pertumbuhan semula jadi penduduk dan migrasi dari luar kawasan. Tekanan yang berlaku menyebabkan kawasan tepu bina bandar mengasak kawasan pinggiran dan sekitarnya. Merujuk kepada kenyataan yang telah diberikan, adalah signifikan buat pengkaji untuk menganalisis serta membina model yang menggambarkan petunjuk pembangunan kawasan pinggiran yang dapat mempengaruhi kesejahteraan penduduk dari aspek alam sekitar manusia.

Berdasarkan indeks kesejahteraan hidup, pelbagai petunjuk telah disenaraikan secara menyeluruh melibatkan keperluan bagi menjamin kesejahteraan hidup selaras dengan matlamat pembangunan negara. Antaranya termasuk sosioekonomi, kawasan persekitaran, perumahan, keadaan alam sekitar dan penyertaan sosial. Satu lagi petunjuk kesejahteraan yang perlu wujud bagi kawasan pinggiran ialah pengangkutan atau akses kepada perkhidmatan. Hal ini kerana menurut Mohamad Sofiyuddin, Abdul Samad, Shaharudin dan Syazwani (2016), hubungan antara akses ketersampaian terhadap perkhidmatan asas dan bukan asas termasuk kedai menjual makanan dengan kesejahteraan hidup dapat mempengaruhi seseorang individu dan sesebuah komuniti.

Bagi konteks transformasi bagi kawasan pinggiran bagi kajian ini, situasi ini dilihat memberi tumpuan kepada perubahan kawasan pinggiran menjadi lebih baik untuk pelaburan serta tempat kediaman yang menarik dengan menikmati semua kemudahan asas infrastruktur dan perkhidmatan sosial yang berkualiti. Melalui pusat pertumbuhan yang baru bermula dengan bandar-bandar kecil bagi kawasan pinggiran, faedah-faedah pembangunan seperti kemudahan sosial moden, peluang pekerjaan, peluang pasaran dapat dinikmati manakala teknik pengeluaran, pengetahuan tentang kesihatan dan pembaharuan dapat disebarkan ke kawasan sekitarnya. Keadaan ini jelas menggambarkan bahawa selain terdapat ruangan yang berkembang, sekurang- kurangnya perlu juga mempunyai barangan dan perkhidmatan asas yang cekap bagi membantu memajukan penduduk desa bandar yang tinggal di kawasan sekitarnya. Dalam konteks transformasi desa bandar, transformasi yang dilihat ialah dari segi corak kawasan desa bandar yang beralih kepada persekitaran bandar yang lebih maju serta pertambahan penduduk serta kesan terhadap alam sekitar manusia dan alam sekitar fizikal (Sadewo & Syabri 2018; Yazid, Mohamad Suhaily Yusri, Mohmadisa, Nasir, & Kamarul, 2014). Keadaan ini jelas bersesuaian dengan Azahan, Abdul Hadi dan Kadaruddin (2008) iaitu individu di kawasan pinggir bandar memainkan peranan penting dalam mencorak dan menerima persekitaran bandar untuk membentuk kesejahteraan hidupnya yang tersendiri. Ini bermakna manusia akan melakukan pelbagai penyesuaian terhadap persekitaran supaya persekitaran yang wujud selari dengan naluri manusia.

Meskipun transformasi kebiasaannya dari segi am dilihat membawa kepada perubahan positif seperti membuka peluang pekerjaan dan dalam masa yang sama juga, kadangkala ianya memberi implikasi negatif seperti mewujudkan penempatan

setingan kepada sesebuah pembangunan kerana kurangnya persediaan penduduk tempatan dalam proses menerima perubahan akibat daripada pembangunan (Samruhaizad & Jamaluddin, 2012). Oleh itu, sesebuah masyarakat itu perlu bersedia dengan proses perubahan yang diterima kerana kadangkala kemajuan ekonomi melebihi kemampuan persekitaran fizikal untuk mengekalkan kelestarian.

Jadual 1*Pertumbuhan penduduk bagi kawasan pinggiran WML Lembah Klang-Langat, 1991 – 2010*

Daerah pinggiran WML Lembah Klang-Langat	Bandar yang mengalami perbandaran (Kawasan Pihak Berkuasa Tempatan)	Jumlah penduduk		Kadar pertumbuhan tahunan (%)	Jumlah penduduk	Kadar pertumbuhan tahunan (%)
		1991	2000		2010	
Kuala Langat	Banting, Jenjarum, Tanjung Sepat, Telok Panglima Garang, Sungai Manggis, Telok Datok, Morib, Kanchong dan Dusun Durian	46,586	69,176	3.95	220,214	11.6
Selangor	Salak Selatan, Dengkil, Sungai Pelek, Putrajaya, Sepang dan Cyberjaya	13,590	38,592	10.44	207,354	16.8
Kuala Selangor	Kuala Selangor, Tanjung Karang, Sungai Buloh, Kampung Kuantan, Pasir Penambang, Jeram, Sg. Sembilang, Bukit Rotan dan Asam Jawa	34,645	45,335	2.69	205,257	15.1
Hulu Selangor	Kuala Kubu Baru, Hulu Yam Baru, Rasa, Serendah, Batang Berjuntai, Bukit Beruntung, Kelumpang, Ijok, Batang Kali, Sungai Choh, Kerling, Hulu Yam Lama, Ulu Bernam dan Ulu Kali	43,644	84,285	6.58	194,387	8.4
Seremban	Seremban, Nilai, Pajam, Mantin, Mambau, Paroi, Rahang, Rasah, Sikamat, Batang Benar, Labu, Broga, Kuala Sawah, Batu lapan, Lenggeng, Pantai, Rantau, Sagga, Sg. Gadut dan Ulu Beranang	200,216	261,214	2.66	536,174	.2

Sumber: Diolah daripada (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2011)

1.2) Penyataan Masalah

Transformasi merupakan sebahagian daripada perubahan persekitaran global yang melibatkan aktiviti ekonomi, sosial, alam sekitar manusia dan perubahan politik penduduk. Dalam konteks Malaysia, kadar pembandaran semakin meningkat dari tahun ke tahun. Sebagai contohnya pada tahun 1970, kadar pembandaran di Malaysia hanya 20.7 peratus dan meningkat ke aras 65.4 peratus pada tahun 2000 dan dijangka kadar ini akan terus meningkat ke aras 75 peratus menjelang tahun 2020 nanti (Rancangan Fizikal Negara, 2006). Pada masa ini, isu pembandaran bukan hanya tertumpu pada masalah dalaman kawasan bandar tetapi turut memberi penekanan terhadap kawasan pinggir bandar. Kajian yang telah dijalankan oleh Mohd Noor dan Noor Sharipah (1999), di Kuantan mendapati bahawa pembangunan bagi kawasan pinggiriran memberikan ancaman kepada penduduk. Berlaku masalah agihan pendapatan penduduk yang tidak sekata, kemiskinan, masalah perumahan serta masalah kemudahan sosial dan utiliti terutama bagi masyarakat yang menetap di kawasan pinggiriran.

Pemodenan struktur serta landskap memberi kesan tidak langsung kepada pertumbuhan penduduk. Purata kadar pertumbuhan penduduk tahunan telah merosot bagi tempoh 1980-1991 dan tempoh 1991-2000. Kemerosotan ini sebahagian besarnya disumbangkan oleh migrasi keluar penduduk kawasan teras ini ke pinggiriran. Misalnya bagi tempoh 1995-2000, ramai migran yang masuk ke daerah Sepang dan Hulu Langat berasal dari Lembah Klang, khususnya Kuala Lumpur (Katiman, 2006b). Migrasi ini telah menyumbang kepada pertumbuhan penduduk yang pesat bandar kecil di zon luaran wilayah metropolitan tersebut. Di kawasan Lembah Klang, jumlah penduduk

kian meningkat dari tahun ke tahun dan hal ini akan menyebabkan perebakan serta transformasi bandar giat berlaku tidak kira dari kawasan pinggiran hinggalah ke pusat bandar itu sendiri (Dasar Perbandaran Negara Kedua, 2016). Keadaan ini ditambah lagi dengan golongan migran dari kawasan luar yang datang ke Lembah Klang untuk mencari peluang pekerjaan dan menjana ekonomi mereka (Katiman, 2007).

Di Malaysia, senario migrasi kawasan luar bandar dan pinggir bandar berlaku sudah berlaku pada akhir 1970-an dan awal 1980-an. Migrasi merupakan suatu fenomena penting yang pasti berlaku terhadap sesebuah negara yang sedang mencapai pembangunan kerana migrasi merupakan suatu keperluan masyarakat dari pelbagai lapisan untuk memenuhi keperluan hidup sama ada dari aspek ekonomi, sosial-budaya dan demografi, dan fizikal (Mohd Fadzil & Ishak, 2007; Haryo, Delik, & Tommy, 2015). Apabila berlakunya migrasi dari kawasan bandar ke kawasan pinggir bandar, cabaran adalah lebih besar terutama bagi sektor pinggir bandar untuk menyediakan segala peluang pekerjaan dan kemudahan yang diperlukan penduduk. Sekiranya tidak dikawal, situasi migrasi ini mungkin berterusan berlaku serta tidak mampu menyumbangkan apa-apa manfaat kepada pembangunan di luar.

Proses transformasi ruang terutamanya perubahan guna tanah, fungsi penempatan dan seterusnya pekerjaan berlaku dengan kadar yang amat pesat terutamanya di pusat bandar raya bermula selepas kemerdekaan yang dipacu oleh Dasar Ekonomi Baru (DEB) yang diperkenalkan oleh kerajaan dan Malaysia muncul sebagai negara yang pesat di Asia Tenggara dari perkembangan ekonomi (Azahan et al., 2008). Kawasan teras mula menjadi tepu menyebabkan harga tanah di kawasan teras melambung dan akhirnya menyebabkan proses pambandaran mula mengalir ke

kawasan pinggiran. Zon pinggiran wilayah metropolitan termasuk kawasan desa terus tertekan dan berubah menjadi bandar. Walaupun sempadan bandar tidak berubah, tetapi implikasi dan pengaruh pembandaran tetap berlaku di kawasan-kawasan pinggiran dan ia semakin pesat sejak akhir-akhir ini terutamanya akibat pengaruh globalisasi. Contohnya, kawasan wilayah metropolitan Lembah Klang (Konurbasi Kuala Lumpur) yang pada ketika ini sudah mula dapat dilihat kesan limpahan hingga ke Hulu Selangor dan Kuala Langat (Katiman, 2006b). Kadar pembandaran yang pesat ini mewujudkan banyak isu, masalah dan implikasi yang perlu ditangani dengan baik bagi memastikan proses pembandaran bukan sahaja memberi manfaat kepada fizikal sesebuah kawasan tetapi yang lebih penting ia juga memberikan kesan yang baik kepada penduduk di kawasan tersebut. Menurut Dasar Perbandaran Negara (2006), masalah percanggahan guna tanah masih wujud terutamanya di bandar-bandar yang mengalami pembangunan yang pesat memandangkan permintaan guna tanah di kawasan-kawasan strategik adalah tinggi.

Keadaan ini menjelaskan bahawa kajian tentang transformasi desa bandar penting bagi menunjukkan perubahan fizikal dan sosioekonomi yang secara tidak langsung mempengaruhi kesejahteraan hidup penduduk kawasan pinggiran. Selari dengan itu, dapat dilihat pelbagai kesan positif yang dapat dinikmati oleh isi rumah yang menetap di pinggir bandar metropolitan seperti peningkatan peluang pekerjaan, kemudahan awam, aksesibiliti menjadi semakin baik serta untuk mendapatkan tempat tinggal yang selesa. Namun demikian, kepesatan perkembangan yang berlaku turut memberi kesan kepada isi rumah khususnya aspek alam sekitar manusia. Walaupun banyak kajian yang telah menyentuh tentang elemen transformasi, namun hingga kini tiada penentu petunjuk yang kukuh dapat dibuktikan secara saintifik yang boleh diguna

pakai bagi mengukur proses transformasi yang berlaku. Justeru sebagai sebuah negara yang membangun, dilihat masih ada lagi kekosongan yang ditinggalkan oleh pengkaji-pengkaji yang lepas terutamanya dalam melihat potensi pusat-pusat pertumbuhan kecil melalui proses transformasi serta saling kait antara kawasan bandar dengan kawasan pinggir bandar dalam proses pempandaran. Selain itu juga, kajian ini juga menggabungkan model petunjuk transformasi desa bandar bagi kawasan pinggiran bagi aspek alam sekitar dengan kesejahteraan hidup manusia yang belum pernah dibina oleh pengkaji lalu. Secara kesimpulan, permasalahan yang berlaku kerana belum ada model lengkap yang menggambarkan petunjuk transformasi desa bandar bagi kawasan pinggiran bagi aspek alam sekitar manusia yang secara tidak langsung melihat aspek kesejahteraan hidup masyarakat yang menetap di kawasan pinggiran.

1.3) Persoalan Kajian

1. Apakah petunjuk transformasi desa bandar bagi kawasan pinggiran wilayah metropolitan di Lembah Klang Langat ?
2. Adakah kebolehpercayaan petunjuk transformasi desa bandar bagi kawasan pinggiran wilayah metropolitan di Lembah Klang Langat boleh diterima?
3. Apakah bentuk model transformasi desa bandar bagi kawasan pinggiran WML Lembah Klang Langat ?
4. Adakah terdapat perhubungan antara petunjuk transformasi desa bandar bagi kawasan pinggiran WML Lembah Klang Langat ?

1.4) Objektif Kajian

Matlamat utama penyelidikan ini dijalankan adalah untuk menentukan petunjuk kesejahteraan hidup yang berlaku di kawasan WML Lembah Klang-Langat. Objektif yang ingin dikaji adalah seperti yang berikut:

1. Mengenal pasti petunjuk kesejahteraan hidup bagi kawasan pinggir wilayah metropolitan di Malaysia;
2. Menguji kebolehpercayaan petunjuk kesejahteraan hidup bagi kawasan WML Lembah Klang Langat;
3. Membina model petunjuk kesejahteraan hidup bagi kawasan pinggir WML Lembah Klang Langat;
4. Menguji perhubungan antara petunjuk-petunjuk kesejahteraan hidup bagi kawasan WML Lembah Klang Langat.

1.5) Skop Kajian

Kajian ini berfokus kepada kawasan pinggir WML Lembah Klang-Langat sahaja kerana kawasan ini merupakan kornubasi utama negara di mana kadar penduduk di kawasan bandar akan terus meningkat dan tahap perbandaran dijangka mencapai 75 peratus menjelang tahun 2020 (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia, 2010). Kajian ini melibatkan 15 kawasan yang merupakan kawasan pinggir WML Lembah Klang Langat menurut Katiman (2006b) iaitu Semenyih, Beranang, Mantin, Nilai, Salak Tinggi, Dengkil, Banting, Telok Panglima Garang, Kuala Selangor, Bukit Beruntung, Serendah, Batang Kali, Rasa, Kuala Kubu Baru (KKB) dan Hulu Bernam. Petunjuk kesejahteraan hidup yang dikaji ialah berkaitan dengan aspek petunjuk manusia sahaja yang melibatkan lapan petunjuk iaitu perumahan, pengangkutan dan komunikasi, penyertaan sosial, keselamatan, kependudukan, persekitaran fizikal, sosioekonomi dan guna tanah.

Kajian ini bertujuan membina model petunjuk transformasi desa bandar di pinggir WML Lembah Klang Langat. Bagi tujuan tersebut kajian tinjauan menggunakan soal selidik akan digunakan. Peringkat awal pengenalan petunjuk

dalam konteks alam sekitar manusia. Kajian literatur dan analisis dokumen yang melibatkan dokumen rasmi kerajaan merupakan petunjuk utama dalam pengenalpastian awal. Pengenalpastian awal berdasarkan kajian literatur terdapat lapan petunjuk desa-bandar dalam konteks yang berbeza-beza dan dalam situasi negara yang berbeza. Kaedah borang soal selidik melibatkan seramai 400 orang responden yang melibatkan ketua isi rumah sahaja. Kaedah analisis yang digunakan adalah secara kuantitatif dengan menggunakan Min, CFA dan EFA yang dianalisis menggunakan perisian SPSS dan AMOS.

1.6) Kepentingan Kajian

Penyelidikan ini penting dalam Dasar Pemandaran Negara (2006) yang hendak memastikan agar jurang ketidakseimbangan antara kawasan bandar dan pinggirannya dapat dikurangkan. Kajian ini juga penting bagi merancang strategik pembangunan negara pada masa akan datang. Pertama, dilihat kepentingan kajian ini adalah dari segi faedah kepada negara, institusi-institusi pengajian, badan-badan kerajaan atau pun swasta. Di peringkat negara, hasil penghasilan petunjuk transformasi desa bandar yang meliputi aspek manusia ini boleh diguna pakai oleh pihak berkepentingan seperti Pihak Berkuasa Tempatan (PBT), Majlis Perbandaran, Jabatan Perangkaan Malaysia dan Majlis Daerah untuk penyediaan polisi atau garis panduan perancangan seperti Rancangan Fizikal Negara dalam konteks menyediakan kemudahan dan perkhidmatan bagi memastikan kelestarian penduduk di kawasan pinggiriran tidak terjejas akibat proses rebakan bandar. Pada masa yang sama, unjuran masa depan boleh dilaksanakan dengan menghasilkan dan menilai tindakan alternatif yang patut diambil dengan

menghasilkan pelan terpilih yang bentuknya mungkin mengandungi kenyataan dasar atau strategi di samping yang muktamad.

Seterusnya, kajian ini penting bagi menambahkan ilmu pengetahuan mengenai transformasi desa bandar yang berlaku di Malaysia khususnya di kawasan kajian iaitu kawasan pinggiran WML Lembah Klang-Langat. Hal ini demikian kerana kajian ini mengkaji petunjuk transformasi yang terdapat di kawasan kajian. Dengan ini, kajian ini dapat dijadikan sebagai bahan bacaan mengenai situasi sebenar. Malaysia yang mempunyai wawasan ke arah mencapai status negara maju mestilah mempunyai perancangan transformasi negara yang cekap untuk merealisasikan wawasan 2020.

Dalam konteks pembangunan kawasan, analisis kesejahteraan hidup membolehkan penilaian kemampuan pembangunan kawasan pinggiran yang bukan sahaja hanya diperoleh melalui penyediaan pelbagai prasarana kemudahan semata-mata namun lebih kepada mengetahui keperluan individu dan masyarakat agar memperoleh apa yang diinginkan.

1.7) Kerangka Konseptual Kajian

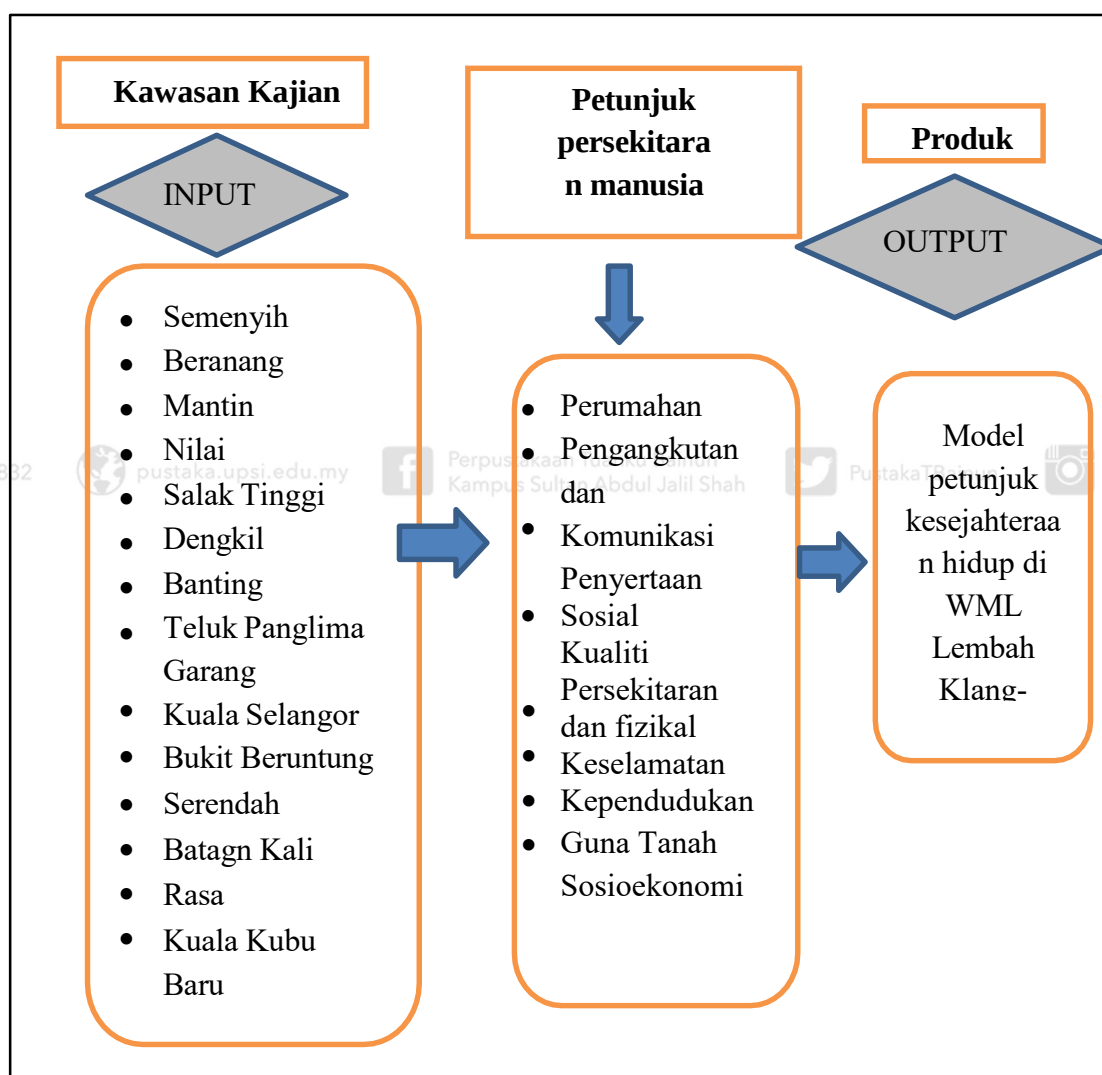
Kerangka konseptual yang digunakan dalam kajian ini diubahsuai daripada Model CIPP (Konteks-Input-Proses-Produk) Stufflebeam (1983). Kerangka konseptual kajian bertumpu kepada penghasilan model petunjuk transformasi desa bandar di pinggir WML Lembah Klang Langat yang melibatkan petunjuk alam sekitar manusia iaitu perumahan, pengangkutan dan komunikasi, penyertaan sosial, kualiti persekitaran dan

fizikal, keselamatan, kependudukan, guna tanah dan sosioekonomi. Kesemua petunjuk ini dijangka dapat membina satu model lengkap petunjuk transformasi desa bandar di pinggir WML Lembah Klang Langat.

Rajah 1.0.

Kerangka konseptual petunjuk transformasi desa bandar di pinggiran WML Lembah Klang-Langat

1.8) Kesimpulan

Secara keseluruhannya, bab ini telah membincangkan dengan lebih mendalam mengenai pengenalan kepada kajian yang dilakukan. Kajian utama yang ditekankan adalah untuk menilai pengaruh dan sumbangan petunjuk transformasi desa bandar bagi WML Lembah Klang-Langat. Melalui bab ini, dapat dilihat bahawa rebakan transformasi pinggir ke pinggir bandar berlaku di seluruh dunia. Proses ini telah menyebabkan berlakunya perubahan kepada fungsi guna tanah, trend pertambahan penduduk dan infrastruktur. Selain itu, bab ini juga membincangkan mengenai permasalahan kajian, matlamat kajian, objektif kajian, skop dan batasan kajian serta kepentingan kajian. Kerangka konseptual juga disertakan bagi menunjukkan perancangan yang akan dilakukan dalam kajian ini.

